

تأثیر حسابرسی، حسابدهی و پاسخگویی در توسعه اخلاق اسلامی و توسعه اقتصادی

تاریخ دریافت: ۱۳۹۴/۲/۲۵

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۴/۱/۱۵

محمد مهدی رونقی*
سعید آشورزاده**

چکیده

توسعه و تنوع فعالیت های اقتصادی در کشور و کوشش در جهت خصوصی سازی شرکت های دولتی نیز به افزایش شمار و گسترش دامنه فعالیت های شرکت های سهامی عام و بسط فزاینده بازار سرمایه در طول دهه گذشته انجامید و نیاز به اعمال نظارت مالی بر واحدهای تولیدی و سازمان ها را تشدید کرد. رفع این نیاز مستلزم فراهم سازی اطلاعات مالی قابل اعتماد، مربوط و قابل مقایسه توسط شرکت ها و مؤسسات مختلف است. تهیه و ارائه این اطلاعات مستلزم استفاده از خدمات حسابداران حرفه ای است. حسابداران حرفه ای مستقل نیز بررسی این اطلاعات و حسابرسی صورت های مالی را انجام می دهند. تأیید شدن فعالیت شرکت ها و سازمان ها به وسیله حسابداران حرفه ای مستقل نیز نقش بسزایی در شفاف شدن بازارهای سرمایه و مالی از طریق اعتمادسازی و پاسخگویی به نیازهای سرمایه گذاران دارد و زمینه را برای تحقق رشد و توسعه اقتصادی فراهم می کند. از طرف دیگر در آموزش دروس دانشگاهی حسابداران حرفه ای، می باید آیین رفتار حرفه ای و دروس مرتبط با اخلاق اسلامی در نظر گرفته شوند تا زمینه را برای پاسخگویی و حسابدهی بیشتر و ایجاد تعهد در فراهم ساختن محیط امن و آرام برای سرمایه گذاری سرمایه گذاران فراهم سازد.

واژگان کلیدی: حسابداران حرفه ای مستقل، حسابرسی، حسابدهی، پاسخگویی، اخلاق اسلامی، توسعه اقتصادی
طبقه بندی JEL: F36, I15, I18, M41, M42

* دانشجوی کارشناسی ارشد حسابداری دانشگاه آزاد اسلامی واحد مشهد (نویسنده مسئول)
Mahdi_rounaghi@yahoo.com

** دانشجوی کارشناسی ارشد مدیریت اجرایی دانشگاه پیام نور واحد ورامین تهران

مقدمه

در لغت نامه دهخدا اخلاق جمع (خلق و خوبی‌ها) و علم اخلاق (دانش بد و نیک خوبی‌ها) تعریف شده است [۱]. واژه انگلیسی آن در لغت نامه وبستر^۱ به معنی مطالعه راه‌های درست و غلط در رفتار انسان می‌باشد. علم اخلاق، رفتار خوب، یعنی آنچه را که باید رخ دهد، تحت قاعده بیان می‌نماید و در پی دست یافتن به اصول و قواعدی است که به کار بستن آنها موجب خیر و سعادت انسان می‌شود. به بیان دیگر علم اخلاق، صفات نیک و بد، رفتار پسندیده و ناپسند و هنجارها را مورد مطالعه قرار می‌دهد. اخلاق کسب و کار، یکی از بخش‌های اخلاق کاربردی است و در فرهنگ وبستر به معنای رفتاری بی‌طرفانه، عادلانه و صحیح در جهان تجارت است. از اجزای آن می‌توان به اخلاق حرفه‌ای اشاره کرد. اخلاق حرفه‌ای، زیر مجموعه اخلاق کسب و کار است و شامل احکام و روش‌های پسندیده‌ای می‌باشد که در یک حرفه مورد استفاده قرار می‌گیرد [۲].

با توجه به رقابتی شدن روز افزون اقتصاد و پیچیده‌تر شدن ابزارهای آن، اهمیت اخلاق حرفه‌ای و مسائل مربوط به آن بیش از پیش افزایش می‌یابد. در حسابداری نیز همانند سایر ابعاد تجارت، معضلات اخلاقی مکرراً روی می‌دهند. هرچند برخی از این معضلات ساده و به آسانی قابل حل می‌باشند، اما بسیاری از آنها پیچیده هستند و راه حل‌های آشکاری برای آنها وجود ندارد. تمرکز واحد تجاری بر حداکثر کردن سود، مقابله با چالش‌های رقابتی و تأکید بر نتایج و اهداف کوتاه مدت، حسابداران را در محیطی مملو از تضاد و فشار قرار داده است [۳].

۱. اخلاق اسلامی و توسعه اقتصادی

اندیشه زندگی بهتر انسانی، هدف واقعی همه فعالیت‌های بشری است. این موضوع مکرراً در نوشتارهای بیشتر فیلسوفان مسلمان مانند ابن خلدون و غزالی آمده است. با توجه به مطالعاتی که در زمینه توسعه چند بعدی اسلامی و برداشت‌هایی که سن^۲ از توسعه داشته است، می‌توان چنین استنباط کرد که در آن نیز رفاه انسان، در جایگاه مرکزی قرار دارد. سن ضمن انتقاد از دیدگاه ارتدکسی که فقط مقیاس معتبر توفیق سیاست‌های توسعه را در نرخ رشد در آمد سرانه واقعی می‌داند، معتقد است که درآمد سرانه کافی نیست. بلکه آنچه بیشتر اهمیت دارد، آن است که مردم با درآمدهایشان می‌توانند چه کاری انجام دهند. وی معتقد است، تمرکز باید بر

1. Webster
2. Sen

افزایش توانایی‌های مردم جهت دستیابی به اهدافی که به زندگی آنها معنا می‌بخشند، باشد. نگرش «قابلیتی» سن می‌تواند بسیار خوب درون چهارچوب اسلامی سازگار شود. او توسعه را به صورت پیشرفت در قلمرو و انتخاب‌های کارای بشری می‌بیند و توفیق این فرایند، به مشارکت ذی‌نفعان منظور نظر توسعه، در انتخاب و اجرای سیاست‌هایی بستگی دارد که به وسیله آن، سیاست‌های توسعه ارتقا می‌یابد. به دیگر سخن، مشارکتی که سن به آن به صورت افزایش آزادی انسان تأکید می‌کند، هم هدف مهم و هم وسیله اصلی توسعه یک جامعه است [۴].

امروزه، اخلاق موضوعی است که توجه زیادی را در سراسر جامعه، به خود معطوف کرده است. دلیل این توجه دو نشانه بارز است: اول نقش مهم و پرمعنای رفتار اخلاقی در حفظ و بقای یک جامعه مدنی، و دوم وجود تعداد پرشماری از نمونه‌های رفتار ضد اخلاقی. از منظری فراگیر، اصول اخلاقی یا اخلاقیات را می‌توان در تمام مجموعه‌هایی از اصول و ارزش‌های معنوی تعریف کرد. یکپایه ما چنین مجموعه‌ای از ارزش‌ها را در خویشتن خویش داریم، با وجود این ممکن است به وجود آنها واقف یا جاهل باشیم [۵].

۲. حسابداری و اخلاق

در کتاب تئوری حسابداری هندریکسن^۱ آمده است که تئوری‌های مبتنی بر اخلاق در حسابداری، نفی‌کننده مفاهیم سایر تئوری‌ها و نگرش‌ها نبوده و بدان معنا نیستند که تئوری‌های دیگر، بار و ارزش اخلاقی ندارند، بلکه هر یک از آنها به نظریه‌های حسابداری و بخصوص اصول ناظر بر تئوری‌های دیگر توجه داشته و به طور کلی از مفاهیم یکدیگر بهره می‌گیرند. نگرش‌های اخلاقی، دارای روش‌های منطقی و کاربردی در دنیای واقعی بوده و عدالت، حقیقت و انصاف نیز از معیارهای مورد تأکید در این گونه تئوری‌ها است [۶].

حسابداران و حسابرسان متعهد هستند که بر اساس عینیت و درستی و در جهت منافع و رفاه عموم فعالیت کنند. اما موج رسوایی‌های اخیر حسابداری به اعتبار حرفه صدمه زد، و این امر باعث شده است که جوامع تجاری، بارها خواستار بهبود تصمیم‌گیری اخلاقی در حرفه حسابداری شوند. تاکنون تحقیقات مهمی از حسابداری در جستجوی توسعه استدلال اخلاقی در جوامع مختلف انجام شده، اما ارتباط بین استدلال اخلاقی و رفتار اخلاقی هنوز نامعلوم است.

1. Hendrickson

در تحقیقات اخیر پی برده‌اند که صفات شخصی (همانند تقوا) یا شرایط محیطی (همانند انگیزش اخلاقی) می‌توانند باعث ارتباط بین استدلال اخلاقی و رفتار اخلاقی شوند. بر این اساس، تحقیقاتی که عموماً در این حوزه انجام شدند، تمرکز خود را روی این متغیرها (یعنی ویژگی‌های شخصی و شرایط محیطی) قرار دادند که می‌توانند بسیار سودمند باشند. امروزه به سختی می‌توان یک کسب و کار بزرگ را بدون داشتن حتی یک رسوایی مهم حسابداری پیدا کرد. حرفه حسابداری و حسابرسی و اعضای آن که سطح بالایی از درستی را در خدمات حرفه‌ای خود رعایت می‌کنند، برای داشتن بازار سرمایه‌ای کارا و منصفانه و تخصیص بهینه منابع ضروری است. به دنبال بسیاری از طوفان‌ها و رسوایی‌های بزرگ حسابداری و حسابرسی، آموزش اخلاق در دوره تحصیلات کلاسیک حسابداری و استفاده از سؤالات با محتوای اخلاقی، در آزمون‌های حسابدار رسمی ضرورت یافته است.

۳. مدل تصمیم‌گیری اخلاقی تورن^۱

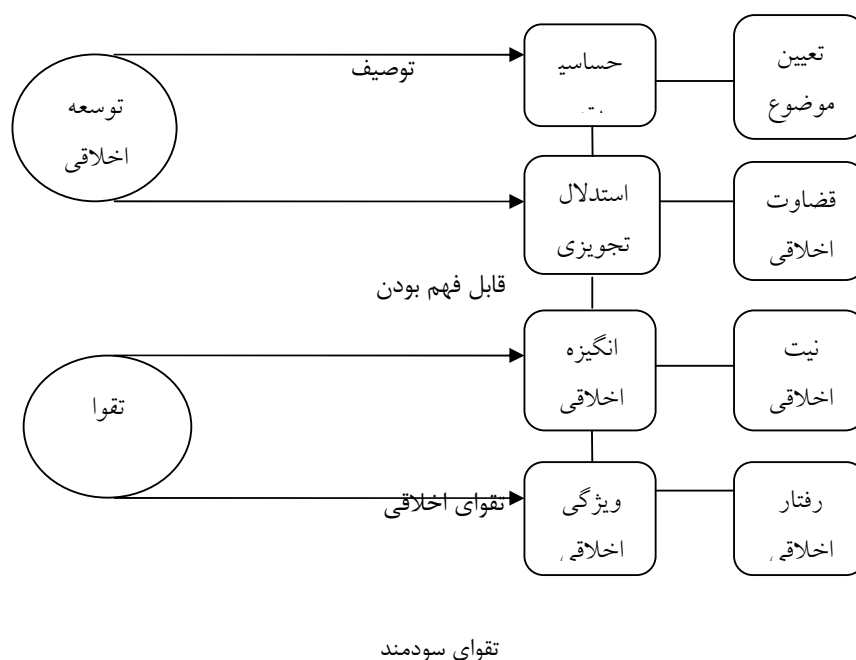
تورن یک مدل ترکیبی از مدل چهار جزئی رفتار اخلاقی جیمز رست^۲ و تئوری اخلاق تقوای تنتس^۳ را پیشنهاد کرد. تفکر بنیادی مدل چهار جزئی رست، این است که فرایند روانشناختی متنوع به طور همزمان برای افزایش رفتارهای قابل مشاهده ارائه شوند. این چهار فرایند به اختصار به شرح زیر می‌باشند:

- ۱- حساسیت اخلاقی^۴: شامل تفسیر شرایط، بررسی اینکه چگونه فعالیت‌های مختلف روی بخش‌های مورد ملاحظه اثر می‌گذارند، تصویربرداری از علت‌ها، زنجیره اثر وقایع، و آگاه شدن به موقع از اینکه یک مشکل اخلاقی وجود دارد.
- ۲- قضاوت اخلاقی^۵: قضاوت درباره اینکه کدام فعالیت بیشترین قابلیت توجیه را در یک قضیه (مورد) اخلاقی دارد.
- ۳- انگیزه اخلاقی^۶: درجه تعهد به دوره آموزشی اخلاقی، رجحان ارزش‌های اخلاقی بر سایر ارزش‌ها و پاسخگویی شخصی برای برون دادهای اخلاقی.

1. Toren
 2. James Rest's Four-Component Model of Ethical Behavior
 3. Tenets of Virtue Ethics Theory
 4. Moral Sensitivity
 5. Moral Judgment
 6. Moral Motivation

۴- **ویژگی اخلاقی**^۱: پافشاری روی یک درخواست اخلاقی، داشتن جرئت، غلبه بر خستگی و وسوسه نفس و به کارگیری اعمالی که یک آرمان اخلاقی ارائه می‌کند. نمودار ۱ بیان می‌کند که توسعه اخلاقی و تقوا هر دو برای رفتار اخلاقی ضروری هستند. نمودار ۱ بیشتر بیانگر حساسیت مقایسه توسعه اخلاقی و محتوای اخلاقی یک وضعیت، یا شرایط دشوار و دلیل آوری تجویزی^۲، یا توانایی برای فهم موارد مختلف، تفکر در مورد آنها و دستیابی به یک قضاوت اخلاقی می‌باشد. به طور مشابه، تقوا انگیزه اخلاقی را مورد مقایسه قرار داده و یک میل فردی برای قرار دادن منافع دیگران مقدم بر منافع خود را ویژگی (شخصیت) اخلاقی عنوان می‌کند.

نمودار ۱. مدل جامع تصمیم‌گیری اخلاقی تورن

1. Moral Character
2. Prescriptive Reasoning

دبسان و آرمسترانگ^۱، از تئوری اخلاق تقوا در آموزش اخلاق حسابداری و با توصیف چهار ویژگی اساسی این تئوری از آن حمایت می‌کنند: تقوای پذیرفته شده به صورت عمومی، جامعه فعال، قضاوت اخلاقی مناسب و الگوها یا مدل‌های نقشی اخلاقی^۲.

مینتز^۳، تقوا در حسابداری را مورد تحلیل قرار می‌دهد که باور او در ارتباط با الزامات آئین رفتار حرفه‌ای^۴، مورد اعتماد بودن^۵، نیک‌خواهی^۶، نوع دوستی^۷، امانتداری^۸، درستی، بی‌طرفی^۹، عدم داشتن تعصب^{۱۰}، قابلیت اتکا، وابستگی^{۱۱} و وفاداری و صداقت^{۱۲} می‌باشد [۷].

یکی از مأموریت‌های اصلی نهادهای حرفه‌ای حسابداری در سطح دنیا، ایجاد محیطی اخلاقی، نافذ و مستحکم است [۸]. طی قرن بیستم، حرفه حسابداری به عنوان شغلی وابسته به اخلاق و اصول اخلاقی تلقی می‌شد. اما این ادعا از سوی تنظیم‌کنندگان مقررات، قانونگذاران، سرمایه‌گذاران و سهامداران مورد تردید قرار گرفته است [۹]. حسابداران مسؤولیت حساس و دشواری در تفسیر مبادلات و ارائه آنها به شکل گزارش‌های مالی که قابل استفاده برای گروه‌های ذی‌نفع جهت ارزیابی عملکرد شرکت‌ها است، دارند. بنابراین، انجام اعمال حرفه‌ای غیر اخلاقی شامل ارائه اطلاعات مالی با کیفیت نامطلوب و تقلب می‌تواند اعتماد عموم را به حسابداری از بین ببرد و به حیثیت کل حرفه لطمه وارد سازد [۱۰]. با افزایش توجه جهانی به مبحث اخلاق و نیز اهمیت کیفیت اطلاعات در حرفه حسابداری، در این تحقیق سعی شده است تا گوشه‌ای از خلأ تحقیقاتی موجود در تبیین اثر دیدگاه اخلاقی در اخلاق حرفه‌ای حسابداران و حسابرسان مورد بررسی قرار گیرد.

۴. اخلاق حرفه‌ای در حسابداری و حسابرسی

به اعتقاد هسمر (۱۹۹۴) اصول اخلاق حرفه‌ای از آن معیارهای ذهنی به شمار نمی‌آید که با دگرگونی شرایط فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی، تغییر کنند، بلکه احکام عینی و کاربردی می‌باشند که کشورها، مذاهب و دوره‌های زمانی مختلفی را درنور دیده‌اند. آنها اصول بنیادی با

1. Dobson and Armstrong
2. Moral Role Models
3. Mintz
4. Professional Codes of conduct
5. Trustworthiness
6. Benevolence
7. Altruism
8. Honesty
9. Impartiality
10. Open-mindedness
11. Dependability
12. Faithfulness

مبنای اولیه‌ای تلقی می‌شوند که از دیرباز و در راستای کسب اطمینان از سعادت جامعه، همواره پیشنهاد شده‌اند. جامعه سعادت‌مند، جامعه‌ای است که اعضای آن به منظور تأمین منافع دیگران، داوطلبانه با یکدیگر همکاری نمایند.

هسمر^۱ (۱۹۹۴) با ارائه خلاصه‌ای از ده رویکرد اخلاقی معروف و متمایز در اندیشه‌های فلاسفه بزرگ به اعضای جامعه علمی و حرفه‌ای حوزه تجارت و کسب و کار، تلاش کرده است تا آنان را در آشنایی هر چه بیشتر با این مقوله، یاری نمایند. رویکرد های اخلاقی مذکور به همراه کاربرد اجتماعی هر یک از آنها در حوزه‌های حسابرسی و گزارشگری مالی، در جدول شماره ۱ ارائه شده‌اند. بررسی رویکردهای ده‌گانه، اطلاعات ارزشمندی را در زمینه مفروضات اخلاقی و ارزش‌های برتر در اختیار قرار می‌دهد که بر تصمیم‌گیری حوزه کسب و کار (شامل کارکردهای اخلاقی دیدگاه‌های مذکور در عرصه حسابرسی و گزارشگری مالی) تأثیر می‌گذارد.

جدول ۱. الگویی متشکل از ده رویکرد در زمینه اخلاق حرفه‌ای

رویکرد اخلاقی	چکیده عقاید	ارزش برتر	کارکردهای اخلاقی	کاربرد های حسابداری و حسابرسی
نفع شخصی ^۲ (پرو تاگوراس)	اگر هر فرد بدون تضییع حقوق دیگران به فکر منافع خود باشد، جامعه وضعیت مطلوبی خواهد داشت.	نفع شخصی متصور برای هر فرد	این امکان وجود دارد که خود خواهی، سایر ارزش‌ها را تحت الشعاع قرار دهد.	منشا رسوایی‌های اخیر (انرون و...) خودخواهی افراد بود.
منفعت گرایی ^۳ (بنت هام و میل)	قانون یا قاعده‌ای پسندیده است که منافع عمومی متصور بر آن، بیش از زیانهای اجتماعی احتمالی آن باشد.	تلاش در جهت سعادت‌مند کردن تعداد بیشتری از افراد جامعه.	ارزیابی منافع شخصی افراد، منافع بلندمدت و کوتاه‌مدت، دو تضاد منافع موجود و زیانهای احتمالی دشوار است.	مقوله جداگانه‌اند که ممکن است نتوان پیامد هر یک را به روشنی مشخص ساخت.
ارزش‌های فردی و (افلاطون و ارسطو) ^۴	هر فرد برای تنظیم روابط و رفتارهای اخلاقی خود، باید مجموعه‌ای از معیارهای مورد پذیرش خود را تعیین کند.	دیگران، شایسته برخوردی مناسب هستند.	تعریف پرهیزگاری و دستیابی به آن، ممکن است دشوار باشد.	به اعتقاد گایم و گرانت (۲۰۰۳)، شجاعت و درستکاری از عوامل اصلی مصون ماندن اهداف حسابرسی به شمار می‌آیند.
تعالیم مذهبی (سنت آگوستین)	شفقت و مهربانی صفاتی است که همراه صداقت و همکاری وجود داشته باشند.	اساس جامعه را مهربانی و مقابله با مثل تشکیل می‌دهد.	پیروی از تعالیم مذهبی، منجر به برتری یافتن افراد نسبت به یکدیگر نمی‌شود.	قاعده طلایی، در مورد اهداف حسابرسی نیز قابل اعمال است.
الزامات قانونی (هابز و لاک)	قوانین اصلی توسط مراجعی وضع می‌شوند که از قدرت اعمال آنها نیز بر خوردارند.	قوانین و مقررات نشان‌دهنده حداقل معیارهای اخلاقی مورد نیاز جامعه می‌باشند.	قواعد و قوانین، اغلب در ایجاد پیوند لازم میان رفتارها با اهداف اخلاقی، مختلف، موفق نیستند.	استانداردهای تدوین شده در حوزه حسابداری دولتی و حسابداری مالی، مبتنی بر قواعد بوده است.

1. Hosmer
2. Self Interest
3. Utilitarianism
4. Religious Injunctions

قواعد جهان شمول ^۱ (کانت)	قواعد اصلی و مهم، منجر به بروز رفتارهایی می‌شود که زمینه سعادت‌مندی هر چه بیشتر جامعه را فراهم می‌سازند.	قواعدی که موجب حذف منافع شخصی تصمیم‌گیرندگان می‌شود.	قواعد باید در مورد کلیه افراد جامعه قابل اعمال باشند.	به منظور دستیابی به اهداف مورد نظر، قواعد و اصول باید با یکدیگر سازگار باشند.
حقوق فردی (روسو و جفرسون)	فهرست توافق شده‌ای از حقوق تضمین شده وجود دارد که موجب کسب اطمینان از وجود آزادی می‌شود.	رفتارهایی که موجب حفظ حقوق تضمین شده افراد می‌گردد.	حذف سوگیری تصمیم‌گیرندگان، غیر ممکن است.	با وجود اینکه ممکن است حقوق ذی‌نفعان در اندازه‌گیری نتایج عملکرد نادیده گرفته شود، ولی اهمیت آن افزایش خواهد یافت.
کارایی اقتصادی (آدام اسمیت)	بیشینه‌سازی تولید کالاها و خدمات مورد نیاز از طریق متعادل ساختن در آمد و هزینه نهایی مرتبط و بیشینه سازی سود.	کارایی اقتصادی	حقوق اساسی افراد، بدون تأمین نیازهای اولیه آنان (غذا، لباس و امنیت) مفهومی ندارد.	حسابرسی برای شناسایی هزینه‌های تحریف اطلاعات مالی و آگاه سازی جامعه نسبت به آن، کلاً کفایت می‌کند.
عدالت توزیعی ^۲ (راولز)	هرگز نباید کاری کرد که به هر صورت منجر به ضرر و زیان تعدادی از افراد شود.	افراد محروم جامعه، در قالب یک قرارداد اجتماعی، شایسته توجه سایر اعضای جامعه هستند.	توزیع کالاها و خدمات در بازار، ممکن است به شکل نا عادلانه‌ای انجام شود.	با توجه به رسوایی‌های اخیر، تحریف صورت‌های مالی و گزارش حسابداری، برای جامعه زیان آور است.
ارزش‌های فردی (افلاطون و ارسطو)	ارضای تمایلات شخصی، موجب تضییع حقوق دیگران نمی‌گردد.	حق داشتن آزادی در چهارچوب قانون	آزادی مهم‌تر از عدالت است.	حسابرس به منظور تضییع نشدن حقوق اعضای جامعه، در جهت حفظ منافع عمومی تلاش می‌کند.

برای ایجاد دگرگونی‌های لازم در رفتار حرفه‌ای حوزه حسابداری، استفاده از لحنی عمل‌گرایانه در نزد اهل حرفه، اساتید دانشگاهی، مراجع قانونگذار، هیات مدیره شرکت‌ها و تصمیم‌گیرندگان سیاسی، ضروری می‌باشد. در این راستا، شش پیشنهاد در زیر ارائه شده اند [۱۱]:

- ✓ اجباری کردن آموزش اخلاق و رفتار حرفه‌ای برای داوطلبان شرکت در آزمون حسابدار رسمی.
- ✓ اجباری کردن گذارندن دوره‌های آموزشی اخلاق حرفه‌ای در برنامه‌های آموزشی و بازآموزی مستمر حسابداران رسمی.
- ✓ تشویق مؤسسات حسابداری به حسابداری فرهنگی خود به صورت دوره‌ای و به منظور آگاهی از گزارش‌های موجود در زمینه اخلاق حرفه‌ای (مبتنی بر قواعد یا مبتنی بر اصول) و همچنین، ترتیب دادن دوره‌های آموزشی درون سازمانی برای کلیه کارکنان مؤسسه در تمام سطوح.

1. Hobbes
2. Social Contract
3. Rawls

- ✓ افزایش اعتبارت مالی سازمان ها و مراجع قانونی فعال در زمینه نظارت بر فعالیت شرکت‌ها و کشف تقلب‌های احتمالی صورت گرفته در آنها.
- ✓ حمایت مالی از انجمن‌های حرفه‌ای حسابداری به منظور انجام مطالعاتی مشترک با اندیشمندان دانشگاهی حوزه مربوط در زمینه موضوعاتی از قبیل روبه‌های حسابرسی، فرهنگ حاکم بر مؤسسات حسابرسی، اخلاق حرفه‌ای، حاکمیت شرکتی و سایر مفاهیم مربوط.
- ✓ تشویق انجمن‌های علمی و حرفه‌ای حسابداری به ارائه اطلاعاتی در خصوص رویکردهای اخلاقی و رابطه آنها با استانداردهای حسابرسی.

۵. آموزش اخلاق در برنامه‌های آموزشی ایران

روحانی و همکاران (۱۳۸۷) در تحقیقی با بررسی تطبیقی عنوان های درسی رشته حسابداری طبق برنامه مصوب شورای عالی برنامه‌ریزی با برنامه درسی دانشگاه‌های معتبر جهان، مواردی را به عنوان مغایرت با برنامه درسی موجود در ایران در دوره کارشناسی مشخص کرده اند که با توجه به آن، اهمیت آموزش اخلاق در دانشگاه‌های معتبر جهان مشخص می شود. در واقع، عنوان های درسی اخلاق حرفه‌ای و خدمات اعتباردهی و اطمینان بخشی که جزو دروس دوره کارشناسی در این دانشگاه‌ها است، گویای این موضوع است که آموزش اخلاق حرفه‌ای، اساس این حرفه است و بدون آموزش اصول اخلاقی، فراگیران این حرفه قادر به انجام امور مربوط در آینده شغلی خود نیستند و نمی توانند نسبت به عموم جامعه مسؤلیت پذیر باشند [۱۲].

۶. پیشنهادی برای تحقیقات آتی

در این مقاله ارتباط اخلاق و اخلاق حرفه‌ای در انجام امور حسابداری و حسابرسی مورد بررسی قرار گرفته است. پیشنهاد می شود به عنوان یک کار تحقیقاتی نیز اثر اخلاق حرفه‌ای در حسابداری مدیریت مورد بررسی قرار گیرد. حسابداری مدیریت با فراهم آوردن اطلاعات مفید و دقیق برای مدیران، آنها را در تصمیم‌گیری، برنامه‌ریزی، بودجه‌بندی و کنترل عملیات یاری می‌رساند. گسترش مفاهیمی از قبیل اخلاق حرفه‌ای در حسابداری مدیریت، می تواند روحیه همکاری در بین افراد را در شرکت‌ها افزایش دهد و با حذف اتلاف‌ها و ایجاد ارزش برای سهامداران اثرات شگرفی در این حوزه پدید آورد.

جمع بندی و نتیجه گیری

اخلاق، ریشه در سرشت انسان (عقل و احساس) دارد. معنویت انسان، یک واقعیت فطری است و رعایت اخلاق، یکی از مظاهر این معنویت و مبنای اولیه زندگی اجتماعی است. در حرفه حسابداری و حسابرسی، اخلاق حرفه‌ای، شاخص اندازه‌گیری رفتار مناسب و ابزاری جهت تعیین روابط درست و نادرست است. در حقیقت، اصول و احکام اخلاقی در این حرفه، مسؤولیت حسابدار حرفه‌ای را در قبال جامعه، صاحب‌کار و دیگر ذی‌نفعان تبیین می‌نماید. واقعیت این است که در دنیای امروز برای رسیدن به توسعه اقتصادی، بدون اخلاق نمی‌توان به دیگران اعتماد کرد و با آنها شریک شد. به بیان دیگر، همه افراد نیز در مسؤولیت‌های حرفه‌ای خود نیاز دارند که به اصول و اندیشه‌های اخلاقی توجه کنند.

از سویی دیگر، پیچیده‌تر شدن روزافزون محیط کاری شاغلان در حرفه حسابداری و افزایش میزان کارهای غیر اخلاقی و غیر قانونی و رسوایی‌های اخیر مالی شاید موبد این موضوع باشد که آموزش صحیح اصول اخلاقی حسابداری باید در دستور کار دانشگاه‌ها و سایر مراجع و سازمان‌ها قرار گیرد. به منظور جلب اعتماد جامعه نسبت به حرفه حسابداری و افزایش اعتبار و محبوبیت آن، احساس می‌شود که باید اصول اخلاقی حسابداری در دانشگاه‌ها به عنوان مکانی که دانشجویان در آن به پرورش استعدادها و توانایی‌های خود می‌پردازند، اهمیت ویژه‌ای داده شود. اهمیت آموزش اصول اخلاقی در طی سالیان متمادی به وسیله شاغلان در حرفه و دانشگاهیان مورد شناسایی قرار گرفته است و در بسیاری از مطالعات بر آن تأکید شده است. اما با وجود اهمیت زیاد این موضوع، احساس می‌شود که در دانشگاه‌ها بهای کمتری به آموزش این اصول داده می‌شود، غافل از اینکه چشم‌پوشی از آموزش اصول اخلاقی چه خسارت‌های جبران‌ناپذیری به بار می‌آورد.

منابع

۱. علی مدد، مصطفی، (۱۳۸۳)، "درآمدی بر اخلاق و آئین رفتار حسابداران حرفه‌ای"، نشریه حسابرسی، شماره ۲۷، زمستان، صفحات ۳۷-۲۷.
۲. بیات، غلامرضا، (۱۳۸۸)، "اخلاق حرفه‌ای در حسابداری و حسابرسی"، دو ماهنامه منابع انسانی، شماره ۵، دی ماه، صفحات ۶۱-۵۴.
۳. "بیماری مزمن حوزه مالی"، نشریه دانش و پژوهش حسابداری، پاییز ۱۳۸۸، شماره ۲۱، صفحات ۵۴-۳۰.

۴. در، همایون، ف. اتیتی، سعیده، (۱۳۸۲)، "شاخص توسعه انسانی - اخلاقی کشورهای سازمان کنفرانس اسلامی (OIC)"، ترجمه، جهانیان، ناصر، نشریه اقتصاد اسلامی، شماره ۱، تابستان، صفحات ۱۴۰-۱۲۵.
۵. پوریا نسب، امیر، (۱۳۷۹)، "اصول اخلاق حرفه‌ای"، نشریه حسابدار، شماره ۱۳۷، تیر ماه، صفحات ۲۲-۱۸.
۶. گنابادی، محمود، (۱۳۷۲)، "تکنیک‌های تأمین مالی در اسلام و استانداردهای حسابداری"، نشریه بررسی‌های حسابداری و حسابرسی، شماره ۳، بهار، صفحات ۲۲-۴۱.
۷. رویایی، رمضانعلی و بیات، علی، (۱۳۹۰)، "آموزش اخلاق در حسابداری: بررسی تأثیر انگیزش اخلاقی بر روی رفتار اخلاقی"، فصلنامه تحقیقات حسابداری و حسابرسی، شماره ۹، بهار، صفحات ۹۴-۷۴.
۸. مدرس، احمد و دیانتی دیلمی، زهرا، (۱۳۸۵)، "استفاده از الگوی امتیازنامه متوازن در حرفه حسابداری برای حفظ منافع عمومی و ارتقای اخلاق حرفه‌ای"، نشریه دانش حسابرسی، شماره ۲۱، زمستان، صفحات ۱۵-۴.
۹. احمد، ا. (۱۳۹۱)، "اخلاق در حسابرسی و مطالعات در حوزه اخلاقیات در نهادهای حسابداری مختلف"، ترجمه محب، نگین و مرادی، فاطمه، نشریه حسابرس، شماره ۱۶، آبان، صفحه ۹۲.
۱۰. اعتمادی، حسین و دیانتی دیلمی، زهرا، (۱۳۸۸)، "تأثیر دیدگاه اخلاقی مدیران مالی بر کیفیت گزارش‌های مالی شرکت‌ها"، فصلنامه اخلاق در علوم فن آوری، شماره ۱۰، بهار و تابستان، صفحات ۲۲-۱۱.
۱۱. باغومیان، رافیک، (۱۳۸۵)، "فرهنگ حسابرسی و اخلاق حرفه‌ای: ضرورت بازاندیشی در اصول بنیادی حسابداری و حسابرسی"، نشریه حسابدار، شماره ۱۷۸، آذر و دی، صفحات ۴۰-۲۹.
۱۲. علی‌نژاد ساروکلانی، مهدی و معززی حاجیلاری، رحیم، (۱۳۹۲)، "آموزش اخلاق در حسابداری: بررسی علمی و جهانی تعلیم اصول راهبردی اخلاق در حسابداری"، دومانه‌نامه حسابرس، سال پانزدهم، شماره ۶۶، مرداد و شهریور، صفحات ۸۶-۸۰.

